

PÁCZAY György Bertalan*
Valódi mézet az európai fogyasztóknak!

1. A nagyarányú európai mézhamisítás előtérbe kerülése

Idén március 1-jén az európai mezőgazdaság egy meglehetősen kicsi, de jelentős ágazata, a méhészet komoly ünnepet tartott. A méhekről, a méhészekről és a mézről szóló, “Az európai méhészeti ágazat előtt álló kilátásokról és kihívásokról” című, állásfoglalás (a továbbiakban: Méz-jelentés)¹ ekkor került elfogadásra az Európai Parlament plenáris ülésén. Az állásfoglalás az európai méhészeti ágazat előtt álló jelenlegi kilátásokkal és kihívásokkal foglalkozik, azon témákkal, amelyek magukat a méhészeket és érdekképviseleti szervezeteket különösen foglalkoztatják. Ezek alapján a szöveg feloleli a méhek egészségét, a méhészek támogatását, a méz hamisításának a megakadályozását, valamint a méz és méhészeti termékek promócióját. Érdekes és izgalmas aspektus a jelentés megszületésének a története, ugyanis ehhez szomorú tények vezettek. Magyar, szlovén és szlovák méhészek, az akkori érdektelenséggel nem törődve, 2015 októberében Brüsszelben, az Európai Bizottság székhelye előtt és Budapesten tüntettek a nagyarányú mézhamisítás ellen². A helyzet ugyanis drámiává vált, a méz felvásárlási ára a 2015. év végére a felére esett a 2013-as áraknak. Egy koalíció ezek után villámgyorsan összeállt. Az uniós szintű méhészt érdekképviseleti szervezetek, egyes tagállami mezőgazdasági kamarák, valamint az Európai Unióban gazdálkodó mezőgazdasági vállalkozók és szövetkezetek érdekvédelmi szervezete, a COPA-COGECA hivatalosan is felléptek az Európai Bizottságnál. Fazekas Sándor magyar földművelésügyi miniszter ekkor az Agrárminiszterek Tanácsa napirendjére vetette a hamisított mézek kérdését, amelyet a többi miniszter is támogatott. Erdős Norbert európai parlamenti képviselőnek pedig sikerült meggyőznie az EP Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottsága vezetését, s rajtuk keresztül, az EP legfőbb politikai döntéshozó szervét, az Elnökök Értekezletét, hogy itt az ideje egy, a méhészeti ágazat előtt álló kihívásokról és kilátásokról szóló jelentés megalkotásának.

György Bertalan Páczay: Vrai miel pour les consommateurs Européens! – Valódi mézet az európai fogyasztóknak!. *Journal of Agricultural and Environmental Law* ISSN 1788-6171, 2018 Vol. XIII No. 25 pp. 213-243 doi: 10.21029/JAEL.2018.25.213

* dr. jur., európai parlamenti szakértő

¹ A Méz-jelentés magyar nyelvű szövege a következő link-en tekinthető meg: <https://tinyurl.com/jael-25-pgy-01> (2018.06.22.).

² A tüntetésről lásd az Euronews hírportál https://www.youtube.com/watch?v=6NDK0GhsT_0 (2018.06.22.) linken található videóját és az Origó hírportál <http://www.origo.hu/gazdasag/20151030-meheszek-omme-tuntetese-brusszel-budapest.html> (2018.06.22.) linken található cikkét.

doi: 10.21029/JAEL.2018.25.213

Ezek a lépések szinte az utolsó pillanatban történtek meg, hiszen eddigre a méz termelői árak történelmi mélypontra estek. Például a kiváló magyar akácméz felvásárlási ára a 6,6 eurós árról 3,3 euróra csökkent. 620 ezer európai, köztük több mint 20 ezer magyar méhészt sorsa forgott veszélyben, főleg a nagy méztermelő országokban, mint Spanyolország, Románia és Magyarország, de Bulgáriában, Portugáliában, Franciaországban és Horvátországban is. Az európai mézpiac nagyon törekeny, mivel az EU a méz tekintetében alig 60 százalékban önellátó, és ez az arány nem növekszik, hanem stagnál. A 40 százaléknál – körülbelül évi 200 ezer tonnát kitevő - importált méz 2015-ben átlagban 2,3-szer olcsóbb volt az Unióban termelt méznél. A legfőbb méz-kibocsátók Kína, Ukrajna, Argentína és Mexikó. A méz egyébként a hatodik leginkább hamisított élelmiszer (az olívaolaj és a halak foglalják el az első két helyet).³ A hamisítás komoly károkat okoz az európai méhészeknek, és egészségügyi kockázatoknak teszi ki a fogyasztókat, például a gyantaszűrt méz forgalomba hozatala révén. A mézhamisítás és a hamisított méz kereskedelme jogszabálysértést is megvalósít, hiszen a hamisított méz sem összetételében, sem minőségében nem felel meg a méz nemzetközi – a Codex Alimentarius szabálykönyvben szereplő – és európai uniós – az ún. Méz-irányelvben lefektetett – fogalmának.

2. A méz fogalma és mézhamisítás módjai

Az élelmiszerek legfontosabb összetevőit, illetve idegen anyag tartalmának maximálisan elfogadható szintjét szabályzó, az ENSZ Élelmiszer- és Mezőgazdasági Szervezete (FAO), valamint Egészségügyi Világszervezete (WHO) égisze alatt elfogadott, nemzetközi előírások gyűjteménye, a Codex Alimentarius (a továbbiakban: Codex) is rendelkezik a méz fogalmáról. Eszerint a méz a mézelő méhek által a növényi nektárból vagy élő növényi részek nedvéből, illetve növényi nedveket szívó rovarok által az élő növényi részek kiválasztott anyagából gyűjtött természetes édes anyag, amelyet a méhek begyűjtenek, saját anyagaikkal hozzáadásával átalakítanak, raktároznak, dehidrálják, és lépekben érlelik.⁴ A Codex hozzáteszi, hogy a méz lényegében különféle cukrokat, túlnyomórészt fruktózt és glükózt, valamint egyéb anyagokat, mint szerves savakat, enzimeket és a begyűjtött mézből kivont szilárd részecskéket tartalmaz. Mézként történő piaci forgalmazása esetén a mézhez más élelmiszer-összetevőt, ideértve az élelmiszer adalékanyagokat, valamint mézen kívüli egyéb hozzáadott anyagot nem lehet adni.⁵ A méznek az összetételétől idegen anyagoktól mentesnek kell maradnia, továbbá nem lehet idegen íze vagy illata, s nem tartalmazhat a feldolgozás vagy a tárolás során felszívódott törmelék sem. A méznek nem kezdődhet meg az erjedése vagy a habzása. Sem a virágport, sem a méz egyéb alkotóelemét nem lehet kivonni a mézből, kivéve, ha ez az idegen szerves vagy szervetlen anyag eltávolításakor elkerülhetetlen.

³ Az Európai Parlament Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottsága 2013. december 5-i szavazásra előterjesztett szövege tartalmazza ezt a megállapítást, amely a <https://tinyurl.com/jael-25-pgy-02> (2018.06.22.) linken érhető el.

⁴ A mézre vonatkozó Codex-előírás (12-1981) 2.1-es pontja, in: www.fao.org/input/download/standards/310/cxs_012e.pdf (2018.06.22.) linken.

⁵ Codex-előírás 3. pont.

A mézet tilos olyan mértékben felmelegíteni vagy más módon feldolgozni, hogy az alapvető összetétele megváltozna vagy minősége romlana. Kémiai vagy biokémiai kezelések nem használhatók a méz kristályosodásának befolyásolására. A mézet tilos a méhkaptáron kívül szárítani. Végül, de nem utolsósorban, amennyiben a mézet virágja, növényi forrása vagy a begyűjtés földrajzi régiója alapján nevezték el, akkor a származási ország nevét jelölni kell.⁶

Az Európai Unióban a mézről szóló, 2001. december 20-i 2001/110/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Méz-irányelv) tartalmazza a méz definícióját.⁷ Az irányelv I. melléklete értelmében a méz az *Apis mellifera* méhek által növényi nektárból vagy élő növényi részek nedvéből, illetőleg növényi nedveket szívó rovarok élő növényi részekén kiválasztott anyagából előállított természetes édes anyag, amelyet a méhek begyűjtenek, saját különleges anyagaik hozzáadásával átalakítanak, raktároznak, dehidratálnak és lépekben érlelnek.⁸ Az irányelv leírja, hogy a méz elsődlegesen különféle cukrokból, túlnyomórészt fruktózból és glükózból, valamint egyéb anyagokból (mint pl. szerves savakból, enzimekből és a begyűjtött mézből kivont szilárd részecskékből) áll. A jogszabály kiemeli, hogy mézként történő piaci forgalmazása és emberi fogyasztás céljára készült termékben történő felhasználása esetén a mézhez más élelmiszer-összetevőt (ideértve az élelmiszer adalékanyagokat is), valamint mézen kívüli egyéb hozzáadott anyagot nem lehet adni. A méznek – amennyire lehetséges – az összetételétől idegen szerves vagy szervetlen anyagoktól mentesnek kell maradnia. Az ipari mézként történő felhasználás (az irányelv I. Melléklete 3. pontjában) kivételével a méznek nem lehet idegen íze vagy illata, nem kezdődhetett meg erjedése, nem lehet mesterségesen megváltozott savtartalma, továbbá nem lehet túl olyan fokú melegítésen, amelynek következtében a természetes enzimek elpusztulnak vagy jelentős mértékben semlegesítődnék.⁹ A pollenszűrt méz készítése kivételével sem a virágport, sem a méz egyéb alkotóelemét nem lehet kivonni a mézből, kivéve, ha ez az idegen szerves vagy szervetlen anyag eltávolításakor elkerülhetetlen. Az irányelv főszabályként kimondja, hogy azon származási országot vagy országokat, ahol a mézet begyűjtötték, jelzik a címkén.¹⁰ Amennyiben a méz több tagállamból vagy harmadik országból származik, a származási országok feltüntetését, a főszabály sérelme nélkül, – az esetnek megfelelően – az alábbi elnevezések egyikével lehet helyettesíteni: ‘EU-országokból származó mézkeverék’, ‘EU-n kívüli országokból származó mézkeverék’, vagy ‘EU-országokból és EU-n kívüli országokból származó mézkeverék’.¹¹

⁶ Codex-előírás 6.1.8. pont.

⁷ A Méz-irányelv hatályos szövege a <https://tinyurl.com/jael-25-pgy-03> (2018.06.22.) linken érhető el.

⁸ Méz-irányelv I. Mellékletének 1. pont.

⁹ Méz-irányelv II. Mellékletének bevezető szövege.

¹⁰ Méz-irányelv 2. cikk (4) bekezdése a) pont első mondat.

¹¹ Méz-irányelv 2. cikk (4) bekezdése a) pont második mondat.

Az olvasónak egyből feltűnik, hogy a Méz-irányelv szabályai szinte azonosak a Codex rendelkezéseivel, ami nem a véletlen műve, mivel az EU jog átvette a Codex normáit.¹² Egyes részterületeken azonban saját értelmezést alkotott. A mi szempontunkból az egyszerűsített jelölések előírása kérdéses. Amennyiben elismerjük, hogy az uniós jognak összhangban kell állnia a Codex előírásaival, felmerül a kérdés, hogy az egyszerűsített jelölések rendszere nem tartalmaz-e ellentmondást, ad absurdum nem-e jogsértő. Amennyiben egy adott méz elnevezésének a növényi forráshoz vagy egy földrajzi régióhoz köze van, akkor szerintem nem szabadna az egyszerűsített jelölést használni. Európai és magyar méhészek¹³ és szakemberek szerint a csalárd mézet hamisított – döntően Kínából származó – mézből és minőségi uniós mézből kutyulják össze és ‘EU-országokból és EU-n kívüli országokból származó mézkeverék’ jelöléssel alkalmazzák. Amennyiben ezeket ‘vegyes virágmézként’, ‘akácmézként’, vagy hasonló névvel címkézik, s így forgalmazzák, akkor a Méz-irányelv egyszerűsített jelölési szabályai jogsértő gyakorlathoz vezetnek. Úgy látom, hogy nemzetközi jogi szempontból a Méz-irányelvnek szűkítenie kellene az egyszerűsített jelölést, s ki kellene zárnia az alkalmazást arra az esetre, ha a mézet növényi forrás vagy egy földrajzi régió alapján nevezik el. A valós helyzet, vagyis az a tény, hogy az egyszerűsített jelöléssel számos uniós mézcsomagoló és mézkereskedő visszaél, s olyan mézet forgalmaz, amelyet hamisított importméz és minőségi uniós méz összekutyulásából állított elő, az egyszerűsített mézjelölési rendszer hatályon kívül helyezését teszi indokolttá. Az alábbiakban a mézhamisítás módszereit vesszük sorra.

A csalárd mézelőállításnak több módja van, melyeket számos jellemző alapján lehet csoportosítani. A két fő típus a mézet vagy elnevezését érinti: vagy minőségi szempontból hamisítják a mézet, hogy a végtermék már nem felel meg a méz fogalmának, vagy a címkén szereplő elnevezés nem felel meg a valóságnak és a Méz-irányelv szabályaiba ütközik.¹⁴ A minőségi hamisításnál vagy mézen kívüli anyagot – leggyakrabban cukrot – adnak hozzá a mézhez vagy a mézbegyűjtés olyan módon – általában túlságosan korán – megy végbe, amely a végtermék állagának olyan fokú változását idézi elő, hogy az nem felel már meg a méz definíciójának. A francia nemzeti szöveg- és lexikai erőforrások központja a szűk értelemben vett hamisítás, az ún. adulteráció fogalmát a következőképpen adja meg: „*egy tiszta és aktív hatóanyagának egy vagy több, rosszabb minőségű idegen anyag összekeverésével történő értécsökentése.*”¹⁵

¹² Európai Közösségnek a Codex Alimentarius Bizottsághoz való csatlakozásáról szóló, 2003. november 17-i, 2003/822/EK tanácsi határozatot, valamint az Európai Bíróság 298/87. számú, Smanor-ügyben, 1988. július 14-én született ítéletének 22. bekezdését (EBHT 4489, 22. bekezdés), valamint a C-448/06. számú, cp-Pharma Handels GmbH-ügyben, 2008. július 17-én született ítéletének 36. bekezdését (EBHT I-5685, 36. bekezdés).

¹³ Lásd Takács Ferenc, az Aranynektár Kft. tulajdonosa véleményét lásd in: Somogyi Orsolya: Manipuláció a mézpiacon, *Magyar Idők*, 2017. augusztus 16.

¹⁴ Lásd a franciaországi, Méhészettel és Beporzással foglalkozó Tudományos és Műszaki Intézet (ITSAP) 2017. májusában publikált jelentését, amely a http://itsap.asso.fr/pages_thematiques/produits-de-la-ruche/differents-types-de-fraudes-miel/ (2018.06.22.) linken érhető el.

¹⁵ Lásd a Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales központnak a <http://www.cnrtl.fr/definition/adult%C3%A9ration> linken található definícióját.

Itt tehát a minőséget érintő hamisításon van a hangsúly. *Lequet*¹⁶ és *Schweitzer*¹⁷ szerint a begyűjést követően cukorszirup mézhez történő közvetlen hozzáadásával lehet hamisítani a mézet, míg a másik lehetőséget Zábrowská és Vorlová fogalmazták meg a legpontosabban. Itt a méhek etetése során kerül sor a csalásra: a termelés időszakában vagy cukorral, esetleg más anyaggal tületetik a méheket vagy olyan csalárd apikultúrás gyakorlatokat végeznek, amelyek a begyűjtésre kerülő méz jelentős elváltozásához vezetnek.¹⁸ A cukron kívül például vizet, sót, színezőanyagot vagy a származás terén való megtévesztés céljából más botanikai jellemzőkkel rendelkező vagy más földrajzi területről származó pollent adnak hozzá a mézhez. Francia szakértők szerint a méz címkéjén nem jelzett mikro- vagy ultraszűrt méz nem felel meg a méz jogi fogalmának.¹⁹ *Norberto Garúa*, a mézkereskedők nemzetközi szervezetének (IHEO)²⁰ elnöke úgy látja, hogy Kínában újfajta méz-előállítási módszert vezettek be. Eszerint az éretlen mézet akkor takarítják be, amikor még nagy víztartalmú leves formájában van. Ezután mesterségesen kiszáritják, a gyanta maradékokat ultraszűréssel eltávolítják – nem véletlenül hívjuk ezt a módszert gyantaszűrésnek –, majd a származási hely elleplezése céljából pollent vonnak ki vagy adnak hozzá, végül cukorszirupot öntenek bele, hogy eladható állapotban legyen.²¹ „Az éretlen mézzel történő méz-előállítás gyorsabb és nagyobb mennyiségű méz termelését teszi lehetővé, viszont ez a termék nem felel meg a méz fogalmának, így csalásnak minősül” – jelentette ki az argentin professzor, aki jelentős kutatásokat végzett a mézhamisítás terén. Összeszámolta, hogy ez a gyakorlat világszerte évente 600 millió amerikai dollár veszteséget okoz a méhészeknek.²² Léteznek még a minőségi méz szárazításának a meghamisításával történő csalások, mint botanikai vagy földrajzi eredet hamis megadása vagy az összetevők nem megfelelő jeölése, de ez esetünkben irreleváns, így most erre bővebben nem térek ki. A 2015-ös eseményekre térek inkább vissza, amelyek elérték, hogy az Európai Bizottság elrendelje az EU belső piacán forgalmazott mézek központi minőségi ellenőrzését.

¹⁶ Laudine Lequet: *Du nectar a un miel de calitate: controles analytiques du miel et conseils pratiques a l'intention de l'apiculteur amateur*, disszertáció, Lyon-i Állategészségügyi Egyetem, 2010. december 2., in: www2.vetagro-sup.fr/bib/fondoc/th_sout/dl.php?file=2010lyon085.pdf (2018.06.22.).

¹⁷ Elena Schweitzer: Food ingredients most prone to fraudulent economically motivated adulteration, *US Pharmacopeia*, 2012. április 5., in: <https://www.sciencedaily.com/releases/2012/04/120405144244.htm> (2018.06.22.).

¹⁸ Blanka Zábrowská – Lenka Vorlová: Adulteration of honey and available methods for detection – a review, *Acta Veterinaria Brno*, 2014/83, 85-102., doi:10.2754/avb201483S10S85, in: <https://tinyurl.com/jael-25-pgy-04> (2018.06.22.).

¹⁹ ITSAP jelentés 2.2 pont.

²⁰ Lásd a szervezet honlapját. Link: <http://iheo.org/> (2018.06.22.).

²¹ Lásd az American Bee Journal 2018. januári száma „International Honey Market” című mellékletének 4. és 5. oldalát. Link: https://www.apiservices.biz/documents/articles-en/international_honey_market_report_january_2018.pdf (2018.06.22.).

²² Lásd az American Bee Journal 2017. januári száma „International Honey Market” című mellékletének 3. oldalát.

3. Mézminőségi EU-s központi laboratóriumi jelentés, valamint a nemzetközi tapasztalatok

A méhészek és a fogyasztóvédelmi szervezetek által már hosszú ideje várva várt mézminőségi jelentés 2017 március elején vált ismertté, bár az Európai Bizottságnak a vizsgálatokat végző Geel-i (Belgium) központi laboratóriuma (Joint Research Centre, a továbbiakban: JRC) már az előző év decemberében átadta a vizsgálati jelentését a Bizottságnak.²³ A jelentés keretében az EU 28 tagállamból, valamint Norvégiából és Svájcban gyűjtöttek be mézmintákat. Ezeket először az érintett államok szedték össze, főleg a kiskereskedőktől (1010 db, az összes minta 44,6 százaléka), de érkezett minta a nagykereskedőktől (157 db), a gyártóktól (152 db), a feldolgozóktól (81 db), a mézcsomagolóktól (134 db), valamint az EU külső határállomásairól (35 db) és az importőröktől (63 db) is. Összesen 2264 mézminta került ellenőrzésre, amelynek célja egyrészt a méz földrajzi és növénytani (botanikai) eredetével kapcsolatos megtévesztő jelölés, valamint a tiltott módon hozzáadott cukorral forgalmazott mézek lebuktatása volt. A mézmintákat három szakaszban vizsgálták. Első körben a tagállami laborok a minták pollentartalmát és érzékszervi jellemzőit (íz, illat stb.) tesztelték. Második körben került sor a minták cukortartalom analizésére. Az első két körön átment mintákat ezután analizis-izotóp arány tömegspektrometria (EA-IRMS),²⁴ valamint folyadék-kromatográffal kapcsolt tandem tömegspektrometria (LC-IRMS)²⁵ módszerekkel és ezek vegyített módszerével vizsgálták. Amennyiben egy adott tagállam laboratóriuma ezeket a módszereket felszerelés híján nem tudta elvégezni, a mintákat a JRC laboratóriumába kellett küldenie. Végül az összes bevont mézminta 40 százaléka, 893 db került be a központi vizsgálatba.

Származás	Minták		Gyanú a nem megfelelésre	
	Db		Db	Százalék
EU-ból származó mézek keveréke	96		19	19.8
EU-ból és nem EU-országokból származó mézek keveréke	426		40	9.4
Nem EU-országokból származó mézek keveréke	30		3	10.0
Egy EU tagállamból származó méz	275		53	19.3
Egy nem EU-országból származó méz	55		11	20.0
Ismeretlen eredetű méz	11		1	9.1
Összesen	893		127	14.2

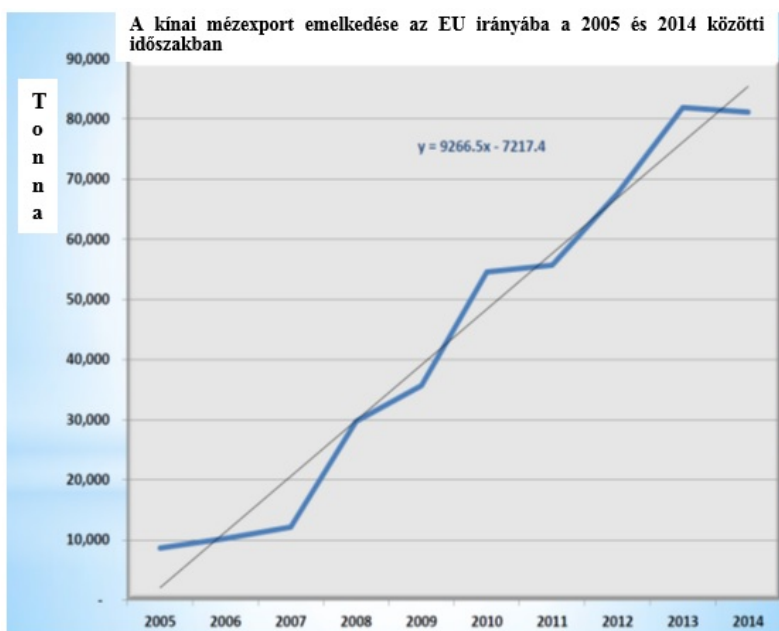
Az uniós szabályoknak gyanúsán nem megfelelő mézek besorolása a származásuk szerint
Forrás: Európai Bizottság Központi Laboratóriumának a jelentése a mézek minőségéről

²³ JRC „Scientific support to the implementation of a Coordinated Control Plan with a view to establishing the prevalence of fraudulent practices in the marketing of honey” című vizsgálati jelentését (N° SANTE/2015/E3/JRC/SI2.706828), in: https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/oc_control-progs_honey_jrc-tech-report_2016.pdf (2018.06.22.).

²⁴ Elemental analysis isotope ratio mass spectrometry.

²⁵ Liquid chromatography isotope ratio mass spectrometry.

Milyen eredmények jöttek ki? A minták 14 százalékában, 127 db-ban találtak tiltott hozzáadott cukor nyomait. Mind az EU tagállami mézek keverékénél, mind az egy tagállamon belüli kevert mézeknél, mind az egyazon EU-n kívüli harmadik országból származó importmézeknél 20 százalék volt a hamisított méz aránya. Egy másik csoportosítás szerint mind az EU-s és EU-n kívüli harmadik országok mézeinek keverékénél, mind a kizárólag EU-n kívüli harmadik országok mézeinek keverékénél, mind a teljesen ismeretlen eredetű mézeknél 10 százalék a nem megfelelés, vagyis a hamisított méz aránya. Az egyazon EU-n kívüli harmadik országból származó importmézek, az EU-s és EU-n kívüli harmadik országok mézeinek keveréke, továbbá a kizárólag EU-n kívüli harmadik országok mézeinek keveréke tekintetében az összes bejövő méztétel majdnem negyede (23,87 százalék) hamisított élelmiszer. A vizsgálat tehát bebizonyította, hogy nagy a baj az európai mézpiacon. Számos csoportosítás szerint magas a forgalomba hozott, hamisított mézek aránya. A továbbiakban leírtak fényében most az EU külső határállomásain és az importőrök telephelyein vett mintákra hívnám fel a figyelmet, amelyek egyötöde nem felelt meg a méz összetételére és előállítására vonatkozóan a Méz-irányelvben meghatározott kritériumoknak.



Forrás: *American Bee Journal* 2016. októberi száma „International Honey Market” című melléklete, 5. oldal

Amennyiben a piaci mutatókat vizsgáljuk, a következő ábrából is kitűnik, hogy kimagasló mennyiség érkezik az EU-ba Kínából, amely tény egyrészt a hamisítás jelenségére, valamint árudömping valószínűségére hívja fel a figyelmet. Például a közelmúltban az Amerikai Egyesült Államok 223 százalékos antidömping vámot vezetett be a kínai mézre. 2016 májusában 60 tonnányi méz került az USA-ban hatósági megsemmisítésre, amely vietnámi mézként érkezett az országba.

A vietnámi mézipar képviselői szerint a szóban forgó mézet nem vietnámi mézexportőrök szállították, hanem tajvani és kínai cégek. Norberto García adatai szerint a méhcsaládok száma világszinten csak 8 százalékkal emelkedett az utóbbi tíz évben, ám az exportált mézmennyiség 61 százalékkal nőtt.²⁶ Továbbá kanadai méhészek arról számoltak be, hogy míg a Spanyolországból érkező mézimport hirtelen megnövekedett, a méz ára 40 százalékot esett. Hasonlóakról számoltak be kelet-európai méhészek is. *Ron Phipps* kanadai nemzetközi mézkereskedő úgy látja, gyűlik a bizonyíték arra, hogy a dél-kelet-ázsiai és főleg a kínai mézet Spanyolországba, Belgiumba és Olaszországba szállítják, hogy összekeverjék a helyi származású mézzel és európai uniós mézként adhassák tovább.²⁷ Talán nem véletlen, hogy az elismert hazai szakemberek közül mind *Bross Péter*, az Országos Magyar Méhészeti Egyesület (a továbbiakban: OMME) elnöke, mind *Fazekas Gyula*, a Magyar Mézkereskedők és Csomagolók Egyesületének elnöke, mind *Takács Ferenc*, az üveges mézeket előállító Aranynektár Kft. tulajdonosa is hasonlóan vélekednek. Nem értik, hogy a határállomásokon miért nem vettek a legnagyobb tételben bejövő kínai mézből legalább száz mintát. „*Kifejezetten ilyen irányú vizsgálatok kellene*nek” - emelték ki egyhangúan.²⁸ Takács Ferencet a GULFOOD Dubai kiállításon az öböl-országokbeli legnagyobb mézcsomagoló arról tájékoztatta, hogy az Spanyolországból leszállítva vette meg a magyar és román akácmézet, mert ottani kereskedőtől kapott legjobb árat. Az, hogy közúton elmegy a magyar méz egy tengeri ország kikötőjébe az minimum tizenöt euro-centtel növeli az árat. A hordós mézen jó esetben ennyit lehet tisztán keresni. Átmegy még egy kézen (kereskedő) aki nyilván keresni akar az üzleten, mégis olcsóbban adja, mint bármelyik magyar exportőr. Az Aranynektár tulajdonosa szerint ez csak úgy lehetséges, hogy hozzákever 30-40 százalék gyantaszűrt kínai mézet.²⁹ A magyar méhészek szerint – amelyet a nemzetközi szakmai irodalom is alátámaszt – nagymértékben az EU mézimportjának 49,5 százalékát (2015-ös mérés) kitevő kínai méz érintett a hamisítással.³⁰ Ezután érdemes kitérnünk az európai mézpiaci helyzetre és benne a méhészek kilátásaira.

4. Az európai uniós mézpiaci helyzet

Bross Péter, az OMME elnöke szerint az alapprobléma, hogy az EU tagországok többsége nem termel annyi mézet, amennyi a belső fogyasztása. 2015-ben például az EU 268 ezer tonna mézet állított elő, míg az összimport 197 és félezer tonna volt. Az import aránya tehát 42,5 százalék volt ekkor. A lakosság elsősorban a helyi – EU tagállami – mézeket keresi, amelyet főleg a termelőknél talál meg.

²⁶ Lásd az American Bee Journal 2016. októberi száma „International Honey Market” című mellékletének 6. oldalát.

²⁷ Lásd az American Bee Journal 2016. októberi száma „International Honey Market” című mellékletének 6. oldalát.

²⁸ Saját információ a megjelölt forrásoktól: Takács Ferenc, Fazekas Gyula, Bross Péter.

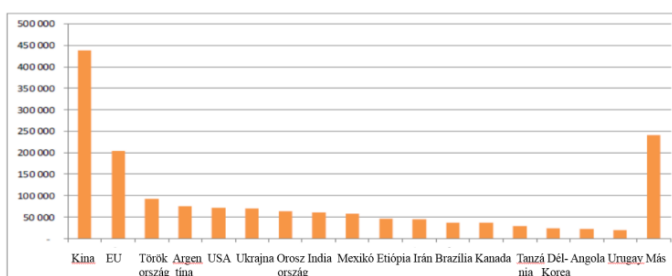
²⁹ Saját információ a megjelölt forrástól: Takács Ferenc.

³⁰ Saját információ a megjelölt forrásoktól: Takács Ferenc, Fazekas Gyula, Bross Péter.

A boltokban sajnos nem, mert ott a nagy mézfeldolgozók és mézcsomagolók termékei vannak, akik az árverseny miatt általában olcsóbb mézeket vásárolnak. Ezek forrása döntően az EU-n kívüli harmadik országokból származó import. A legnagyobb problémája azon tagországok méhészeinek vannak, akik sokkal többet termelnek mézből, mint a belső fogyasztás, és ők az Európai Unió nagybani mézpiacán szeretnék – többnyire hordós kiszerelesben – értékesíteni mézüket. Ők kerültek nehéz helyzetbe, hiszen többnyire az uniós mézpiacot uraló kínai importmézszel kell versenyezniük.



A Föld méz előállítása
2010 – 2014 évek átlaga (ezer tonna)



Forrás: Európai Bizottság prezentációja a mézpiaci helyzetről – 2016.11.24.

A hamisított importméz okozta probléma számos méhészt érint az EU-ban. Elsősorban Románia, Spanyolország és Magyarország méhészei vannak bajban, de szintén komoly gondjai akadnak a bolgár, horvát és portugál méhészeknek is. Miért látja a szakma a kínai behozatalt problémásnak? Mert számításaik szerint Kína nem tud annyi mézet termelni – ez például 2013-ban 466 ezer tonna volt, míg 2002-ben még csak 268 ezer –, mint amennyit elad. Egy Európányi terület teli magashegységekkel, sivataggal képtelen lehet akkora mennyiségű mézet előállítani, mint az EU, Argentína és az Amerikai Egyesült Államok összesen (lásd a következő ábrát). Kína 2004 óta folyamatosan növelte a mézexportját az EU irányába. Ezzel párhuzamosan egyedül Ukrajna tudta növelni exportját, az összes többi nagy mézhatalomnak, mint Argentína, Mexikó vagy az USA, csökkent az Unióba irányuló mézeladása. Ezt a tendenciát nemzetközi statisztikák is megerősítik. A FAO 2016-os összesítése szerint Kína méztermelése 2000 és 2014 között 88 százalékkal nőtt – ez 2016-ban cirka 231 millió euró bevételt jelentett –, úgy hogy a kaptárak száma csak 21 százalékkal. A nemzetközi sajtó úgy látja, hogy a Kína méhpopulációja a világ többi részéhez hasonlóan csökkent az elmúlt időben, hiszen az az ország sem volt mentes a növényvédőszeres és a környezetszennyezés okozta méh-elhullásoktól, valamint az élőhelyek városiasodás miatti zsugorodásától. Ezek a hatások igenis negatívan érintik a méhek immunrendszerét, melynek eredményeként csökken a méhcsaládok száma. A közelmúltban éppen Kínáról jelentek meg elborzasztó képek a nemzetközi sajtóban, melyeken maguk a kínai gazdák saját kezükkel porozzák meg a gyümölcsfáikat, annyira nincsen beporzó rovar, így méh sem, a környéken.

Hogyan lehetséges ilyen körülmények között, hogy egy ország gyakorlatilag a duplájára emelje a (természetes) méztermelését? Bross Péter kiemeli, hogy Kína 2002-ben, mézének kloramfenikol – ez egy antibiotikum, amelyet garnélarkákot, langusztarákot és méheket érintő betegségek kezelésére használnak – szennyeződése miatt 2 évre tiltás kapott az EU-ba irányuló mézexportra. Az Unió a tilalmat 2004-ben oldotta fel, ekkorra a távol-keleti ország elérte, hogy a kloramfenikol szer maradványa eltűnjön a mézeiből. Nem érti, hogy 13-14 év alatt hogyan nőhetett a kínai méztermelés 198 ezer tonnát (268 ezerről 466 ezerre), amikor ezen időszakon belül a világ többi részének nem nőtt összesen a méztermelése ekkorát.³¹



**Az EU-ba importált méz egységnyi átlagértéke
származási ország szerint
(euró / kg)**

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
China	1.00	1.12	1.24	1.28	1.34	1.44	1.37	1.40	1.64	1.58	1.51
Ukraine	1.11	1.87	1.70	2.02	1.96	1.83	1.82	1.93	2.16	1.76	1.59
Argentina	1.26	1.69	2.00	2.24	2.24	2.23	2.35	2.75	3.24	2.12	2.05
Mexico	1.38	1.67	2.14	2.35	2.47	2.44	2.53	2.72	3.24	2.96	2.80
Chile	1.36	1.77	2.19	2.57	2.70	2.59	2.62	2.97	3.72	2.77	2.89
Uruguay	1.22	1.73	1.97	2.15	2.15	2.26	2.50	2.64	3.15	2.15	2.27
Cuba	1.22	1.30	1.92	2.08	2.25	2.32	2.29	2.38	2.82	2.42	2.26
Brazil	1.37	1.91	2.02	2.21	2.34	2.51	2.44	2.86	3.42	3.25	3.92
Moldova	1.13	1.51			2.43	2.27	2.46	2.82	3.04	2.59	2.96
New Zealand	5.06	5.13	4.49	6.77	7.55	8.83	9.21	14.29	16.14	24.10	23.25
Turkey	4.24	5.53	3.85	2.79	4.74	4.90	3.51	3.86	3.98	3.99	3.93
Vietnam	1.02	1.08	0.99	1.31	3.99	3.53	1.69	1.87	2.34	1.62	1.22
Thailand	1.84	1.52	1.56	1.75	1.76	1.82	1.74	1.78	2.25	2.13	2.09
Serbia	1.90	1.99	2.25	3.02	3.35	3.43	3.33	3.37	4.17	3.71	3.25
Guatemala		1.85	2.06	2.54	2.35	2.42	2.43	2.67	3.55	2.57	1.69
Extra EU	1.37	1.69	1.93	2.05	2.08	2.08	2.04	2.14	2.52	2.23	2.06

Forrás: Európai Bizottság előadása az EU-s mézpiaci helyzetről, Eurostat

Egyáltalán nem véletlen, hogy az európai mézpiac egyáltalán nem bír ki egy ilyen mértékű tömegtermelés és az ehhez kapcsolódó dömpingszerű behozatal okozta sokkot. Míg 1 kiló kínai méz 2015-ben 1,64 euróba került, addig például az ukrán 2,16, az argentin és mexikói méz 3,24 euró volt, miközben az EU tagállamaiban megtermelt méz 5-8 euró per kg áron kelt el. Ennek nem lehetett más következménye, mint az európai uniós méz termelői árak drasztikus esése. Például a magyar akácméz felvásárlási ára 2016 év végére a felére esett a 2014-es áraknak, a 6,6 eurós ár 3,3 euró lett. Az olcsóbb virágmézek piacán is jelentős változás állt be: 2004-ben 2,6 eurót ért egy kiló méz, 2016 év végén ugyanez a méz már csak 1,8 eurót ért. Ugyanez a helyzet Romániában, Bulgáriában, Horvátországban és Portugáliában is. Magyarországon ez 20 ezer méhészről, Romániában 40 ezer méhészről és családjaikról van szó, de összességében mind a 620 ezer európai méhész és családjaik érintettek. Az Európai Bizottság központi vizsgálatából egyértelműen kiderült, hogy az EU-ban minden ötödik méz valójában hamisított termék.

³¹ Saját információ a megjelölt forrástól: Bross Péter.

Szükséges kiemelni, hogy itt nem csak a méhészekről és a méhekről van szó, hanem az egész európai mezőgazdaság jövőjéről. A méhek ugyanis beporzó rovarok. A FAO szerint a méhek és más beporzók felelősek a gabonanövények 35 százalékának a megtermeléséért a Földön.³² Az Európai Parlament által elfogadott Méz-jelentés pedig kimondja, hogy „Európában a növényfajok 84 százaléka és az élelmiszer-termelés 76 százaléka függ a házi- és vadméhek általi beporzástól” és „ami nélkül az európai mezőgazdaság és különösen az entomofil (rovarbeporzású) növények termesztése nem létezne.”³³ Ehhez az Európai Professzionális Méhészek Egyesületének (EPBA) az elnöke, a német *Walter Haefeker* hozzászól, hogy a méhek szerepe egyre fontosabb lesz a beporzásban, hiszen a többi beporzó rovar folyamatosan tűnik el a földekről. A méh-utánpótlást ugye a méhészek biztosítják, de mivel ez a szakma gazdaságilag egyre kevésbé éri meg, a méhészek fokozatosan adják fel a termelést, a fiatalok nem jönnek, s a méhészeti ágazat fokozatosan elöregszik. Méhészek nélkül pedig nem lehet a már kipusztult méhpopulációkat újratelepíteni.³⁴ Ez aztán az örödögi kör! Összefoglalóan kimondhatjuk, hogy az egész mezőgazdaságunk és élelmiszer-termelésünk jövője függ attól, hogy sikerül-e megtisztítanunk az európai belső piacot a hamisított méztől, s helyreállítani a mézpiacot és a méhészeti szakma becsületét. Az alábbiakban az eddigi próbálkozásokat és a lehetséges megoldásokat mutatom be.

5. Lehetséges megoldások és eddigi lépések

Az Unió belső vizsgálati eredményekre alapozva a JRC laboratórium a következő ajánlásokat tette az Európai Bizottság részére. Először is, a hiteles európai uniós mézekből és a mézhez mennyiség-növelési célból adható megengedett adalékanyagokból egy központi európai adatbázist kellene készíteni, hogy a hamisított méz könnyebb kiszűréséhez a szükséges eredeti pollenek rendelkezésre álljanak. Másodsor, magukat a hiteles európai mézmintákat is egy központi - uniós intézmény által vezetett - laboratóriumban kellene őrizni. Harmadszor, a mézvizsgálati laboratóriumi módszereket egységesíteni kell az EU-ban, és negyedszer, a tudomány állása szerinti legújabb mézvizsgálati módszereket minél gyorsabban el kellene ismerni az európai uniós laboratóriumi gyakorlatban.³⁵ Meglátásom szerint a fenti közös adatbázisok egyedül akkor lehetnek hasznosak, amennyiben a tagállami hatóságok a boltokban, a külső határállomásokon és az importőröknél jóval szigorúbban és főként nagy tételekben vizsgálják az EU-ba behozott méztételek minőségét, valamint külön odafigyelnek a nyomonkövetésre.

³² FAO: *Why bees matter: The importance of bees and other pollinators for food and agriculture*, in: <http://www.fao.org/3/I9527EN/i9527en.PDF> (2018.06.22.).

³³ Méz-jelentés C. preambulumbékezdés és 1. bekezdés.

³⁴ Paola Tamma: *Honeygate: How Europe is being flooded with fake honey*, in: <https://www.euractiv.com/section/agriculture-food/news/honeygate-how-europe-is-being-flooded-with-fake-honey/> (2018.06.22.).

³⁵ JRC vizsgálati jelentés, 23-24.

A fenti két lépésen, mint a határellenőrzés és a nyomkövetés, túl egy újabb központi – az Európai Bizottság által szervezett – vizsgálatot kellene indítani az EU külső határállomásain és az importőröknél begyűjtendő mézmintákra vonatkozóan. Ami a laboratóriumi módszereket illeti, *Stephan Schwarzing*er, a bayreuth-i egyetem professzora a mágneses magrezonancia (NMR) laboratóriumi tesztekkel ellenőrizné a mézmintákat. A mágneses hullámok egyfajta 'ujjlenyomatot' vesznek le a vizsgált mézről, amelyet össze lehet hasonlítani a referencia-adatbázisokban már meglévő és botanikai eredet szempontjából az összes méztípust lefedő, kb. 10 ezer mintával. A jelleg vizsgálatát követően viszonylag könnyen meg lehet állapítani, hogy van-e eltérés a címkén szereplő és a valós eredet között. Schwarzingert szerint az NMR-vizsgálatok sokkal hatékonyabbak a méztételek élelmiszer-biztonsági és fogyasztóvédelmi szempontú ellenőrzésére, mint más eljárások. A laboratóriumok kisebb része van csak felszerelve modern NMR-berendezésekkel, hiszen egy meglehetősen új technológiáról van szó.³⁶ Érdemes lenne ezért az összes olyan elismert magán-laboratóriumot is bevonni a vizsgálatokba, amelyek már rendelkeznek ilyen fejlett berendezésekkel. Az EP Méz-jelentése is leszögezi, hogy 'a mézhamisítások kiszűrése érdekében' a Bizottságnak ki kellene fejlesztenie „*olyan, hatékony laboratóriumi analitikai módszereket (pl. mágneses magrezonancia vizsgálat), amelyek érzékelik a méhekre jellemző peptidákat és más méh-specifikus markereket.*” A Parlament emellett felkéri a Bizottságot, hogy a legösszetettebb vizsgálatok elvégzéséhez vonjon be olyan, nemzetközileg elismert magánlaboratóriumokat, mint a francia (nantes-i) EUROFINs vagy a német (brémai) QSI.³⁷ Az EP is kiáll a JRC által javasolt európai mézadatbank létesítése mellett. Ez már egységes elemzési módszert alkalmazna a különböző eredetű mézek osztályozására. Ami az ellenőrzéseket illeti többen is – például Bross Péter, a Nemzeti Élelmiszer-biztonsági Hatóság (továbbiakban: NÉBIH) és az Európai Parlament - megjegyezték, hogy az európai élelmiszerjog – különösen az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról szóló, 853/2004/EK rendelet – szerint azok a mézcsomagoló üzemek, amelyek több termelő mézét keverik vagy dolgozzák fel, az e rendeletben meghatározott uniós élelmiszer-biztonsági ellenőrzés hatálya alá tartoznak.³⁸ A hatékonyabb nyomkövetés érdekében a rendelet személyi hatályát ki kellene terjeszteni valamennyi, importált mézet feldolgozó létesítményre, kivéve a garantáltan a saját mézüket csomagoló uniós méhészekre, akiknél egy ilyen lépés felesleges lenne. Erdős Norbert szerint az élelmiszerek hatósági ellenőrzéséről és más ellenőrzésekről szóló, 625/2017/EU rendelet alapján az EU-ban el kellene rendelni a harmadik országokból származó mézek az EU külső határain történő tételes hatósági mintavételét és ellenőrzését. Szerintem ez nem lenne egy a nemzetközi kereskedelmet aránytalan mértékben korlátozó lépés, mivel itt egy fokozott ellenőrzési akcióról lenne szó, amelynek szükségességét nem nehéz bebizonyítani. Az ellenőrzéseknek a tiltott módon hozzáadott cukor kimutatását célzó vizsgálatok mellett azon elemekre is összpontosítani kellene, amelyek az európai természetes mézekből hiányoznak, de például a távol-keleti hamisított termékekben megvannak, ilyen például a mannóz.

³⁶ Tamma 2017, (9), valamint (11)-(14) bekezdés.

³⁷ Méz-jelentés 43. bekezdés.

³⁸ Saját információ a megjelölt forrásától: NÉBIH, Bross Péter.

A mézre vonatkozó nyomonkövethetőségi követelményt egyéb lehetséges módokon is meg kellene erősíteni. Sőt, jogilag le kell szögezni, hogy a Codex-ben szereplő méz-fogalmat és kapcsolódó előírásokat nem csak a külföldi mézet importáló vállalkozásoknak, valamint a kiskereskedőknek kell tiszteletben tartaniuk, hanem az EU-n kívüli országokban működő méztermelőknek és -csomagolóknak is. Kína például 1984 óta a Codex tagja.³⁹ Nem véletlen, hogy az EP felhívja a Codex-re az Európai Bizottság figyelmét, hogy a Méz-irányelvet módosítani szükséges annak érdekében, hogy az egyértelmű meghatározásokat adjon és megállapítsa az összes méhészeti termék, mint a fajtaméz, a többvirágú méz, a propolisz vagy egy szintén jelentősen hamisított termék, a méhviasz, fő sajátosságait.⁴⁰ Ezen túl, a fentiekben kifejtettem már, hogy értelmezésem szerint a Méz-irányelv címkézési szabályai ütköznek az EU-t és a tagállamokat is kötelező nemzetközi (Codex) előírásokkal, ezért az irányelvet egyedül jogi megfontolásból is módosítani kellene. Az előzőekben bemutatott gyantaszűrési technikára visszatérve, a fogyasztók érdekei – ez közegészségügyi szempont is – megkívánják, hogy az Unió a lehető leghamarabb tiltsa be a gyantaszűrt méz forgalomba hozatalát, hiszen a gyantaszűrt mézben nincs semmilyen biológiailag értékes anyag, főleg azok a pollenek és más anyagok, amiért a mézet 'méz'-nek nevezzük. Viszont maradhatnak benne olyan maradvány-anyagok, például nehézfémek, mint az ólom (erre már volt példa), amelyek a fogyasztóvédelmin és élelmiszer-biztonságin túl közegészségügyi gondokat is generálnak. A gyantaszűrt méz forgalomba hozatalát tehát be kellene tiltani az EU-ban.⁴¹ A méhcsaládok antibiotikummal történő rendszeres kezelése is alapos gyanút ébreszthet a tagállami hatóságokban, hogy az adott hamradik országból behozott méz kockázatos lehet, ezért ilyen esetben is tételes és alapos ellenőrzésekre lenne szükség. Végül a dömpingszerű behozatalra is megoldást kellene találni. Az Európai Unióban tagsággal nem rendelkező országokból érkező dömpingelt behozattal szembeni védelemről szóló 2016/1036/EU rendelet az Európai Bizottságot bízza meg egy esetleges dömping kivizsgálásával.⁴² Az EP a Méz-jelentésben ezért felkéri a Bizottságot, hogy alaposan vizsgálja meg a kínai nagyarányú mézimportot, különösen világítsa át a Kínából származó mézet exportáló cégek tevékenységeit és értékelje az uniós mézpiacra kerülő méz minőségét, mennyiségi arányát és értékesítési árszínvonalát. Amennyiben bebizonyosodna, hogy Kína állami támogatással vagy egyéb tiltott módon segíti a kínai méz nagyarányú, dömpinget megvalósító exportját, akkor az EU-nak antidömping eljárást kellene kezdeményeznie a kínai méz ellen.⁴³

³⁹ Codex honlap, in: <http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/about-codex/members/en/> (2018.06.22.).

⁴⁰ Méz-jelentés 47. bekezdés.

⁴¹ Méz-jelentés 51. bekezdés.

⁴² Az Európai Unióban tagsággal nem rendelkező országokból érkező dömpingelt behozattal szembeni védelemről szóló, 2016/1036/EU rendelet, in: <https://tinyurl.com/jael-25-pgy-09> (2018.06.22.).

⁴³ Méz-jelentés 54. és 55. bekezdés.

A legfőbb elvárt lépés azonban a Méz-irányelv származási jelölési szabályainak a felülvizsgálata. A direktíva 2. cikke (4) bekezdésének a) pontjában szerepel az egyszerűsített jelölés lehetősége.⁴⁴ Ezt a lehetőséget 2001-ben, még bőven a méz-válság előtt, azért emelték be az irányelvbe, hogy a mézkereskedők és mézcsomagolók több helyről származó mézből előállított termékeiknél ne gabalyodjanak bele a címkézési előírásokba, s ez ne okozzon nekik aránytalan adminisztratív és pénzügyi terhet. A tapasztalatokból kiderült azonban, hogy számos mézcsomagoló és -kereskedő visszaél ezzel a származásjelölési móddal a tényleges származási ország, illetve a különböző érintett országokból származó mézek arányának elhallgatása céljából, tekintve, hogy a vásárlók egyre tudatosabbak és bizalmatlanok egyes országokból származó élelmiszerekkel szemben. Például az 'EU-országokból és EU-n kívüli országokból származó mézkeverék' annyira informatív egy normál fogyasztó számára, mintha azt mondanánk, hogy nem a Szahara-sivatagból származó mézkeverék, vagyis semennyire. Walter Haefeker is felteszi a kérdést, miért nem írjuk rá a mézre, hogy nem a Marsról származik, ugyanis ugyanannyit érnének el ezzel, mint a mostani jelölésekkel. Az EPBA elnöke azzal vádolja a Bizottság képviselőit, hogy „*míg a szabadkereskedelem egy vallássá vált számukra, addig a fogyasztóvédelem területén csak akkor lépnek, ha már rúgnak és sikoltoznak a polgárok.*”⁴⁵ Haefeker nem a levegőbe beszél, hiszen a mézek elvárt, a valós származási országot mutató, címkézési módját a német biomézek területén már megoldották.



Saját forrás: Walter Haefeker által e-mail-en megküldött kép

A következő kép jól mutatja, hogy az egyszerűsített méz-jelölési rendszer helyett a címkén azt tüntetik fel, hogy a végtermékben felhasznált EU-s és EU-n kívüli méz pontosan melyik országból származik, méghozzá olyan sorrendben, ahogyan a végtermékben szereplő mézek aránya kinéz. A kép pontosan szemlélteti ezt az elképzelést, amelyből látható az is, hogy egy ilyen megoldás nem jelentene semmilyen többletköltséget a méz-feldolgozóknak és a kereskedőknek.

⁴⁴ Méz-irányelv 2. cikk (4) bekezdés a) pont.

⁴⁵ Tamma 2017, (42) bekezdés.

Ebből kiindulva a Méz-jelentés elvárja, hogy például „*az 'EU-országokból és EU-n kívüli országokból származó mézek keveréke' jelölés helyett a címkéken azt tüntessék fel, hogy a végtermékben felhasznált mézek pontosan mely ország(ok)ból származnak, még hozzá olyan sorrendben, amely megfelel a végtermékben használt százalékos arányoknak (az adott termékben felhasznált termékek származási országok szerinti arányának feltüntetése).*”⁴⁶ Ehhez egyébként szorosan kapcsolódik a mézet tartalmazó feldolgozott élelmiszereknél előforduló szabálytalanságok kérdése, hiszen a jelenlegi élelmiszer-minőségi szabályok nem foglalkoznak a feldolgozott termékekkel, például a kekszeket, a reggeli gabonapelyheket, az édességeket stb. érintő csalárd gyakorlatokkal. Erdős Norbert szerint a 'méz' címke sokszor félrevezeti a fogyasztókat az adott termék tényleges tartalmával kapcsolatban, hiszen ezt gyakran akkor is használják, ha a termék tényleges cukortartalmának kevesebb, mint 50 származéka származik mézből. Az Európai Bizottságnak ezért ezen a területen is rendet kellene tennie. A Méz-irányelvet ki kellene egészítenie azzal, hogy a 'méz' szót, vagy a 'mézet tartalmaz' vagy a 'méz felhasználásával készült' kifejezéseket csak akkor lehessen használni a feldolgozott élelmiszereken (grafikus vagy nem grafikus elemeken), ha a termék cukortartalmának legalább a fele ténylegesen mézből származik.⁴⁷

A fentiekből látható, hogy az olyan fogyasztóvédelmi, de gazdasági ügyekben, mint például a mézhamisítás kérdése, fel lehet hatékonyan lépni, ha megvan a jogalkotókban és az illetékes hatóságokban a megfelelő politikai akarat. A NÉBIH például 2016 tavaszán viszonylag gyorsan elvégezte a magyarországi boltok polcain megtalálható mézek ellenőrzését és kiszűrték a csalárd mézeket a polcokról. A szigorú ellenőrzéseknek köszönhetően az import mézek aránya jelentősen csökkent a magyarországi kereskedelemben, bár egyáltalán nem ez volt a cél.⁴⁸ Bross Péter szerint ez a lépés a hazai mézpiac látványos, a silány minőségű mézektől és a hamisított termékektől való tisztulását eredményezte. Az Európai Unió szintjén is állnak azok az érvek, amelyek a Méz-irányelv megfelelő módosítását és más, a csalást és a fogyasztók félrevezetését ellehetetlenítő intézkedések megtételét szükségessé teszik. Az Európai Bizottság annak ellenére nem hajlandó az irányelv felülvizsgálatára, hogy a Codex szabályaival való jogi összeütközés világosan kimutatható. A méhészek, az érdekképviseleti szervezetek, egyes nemzeti kormányok, mint a magyar és európai parlamenti képviselők azonban közösen küzdenek a méhészek és a méhek megmentése érdekében. Az áttörésnek előbb-utóbb meg kell történnie.

⁴⁶ Méz-jelentés 59. bekezdés.

⁴⁷ Méz-jelentés 60. bekezdés.

⁴⁸ NÉBIH: *Eredményes kereszttal egyeztetés a hazai mézpiac védelméért*, sajtóközlemény, 2016. április 20., in: <https://tinyurl.com/jael-25-pgy-10> (2018.06.22.).